

O Korytku in drugih prognanih Poljaki.

Priobčil dr. Fran Ilešič.

Ljubljanski Zvon je leta 1899. sprožil vprašanje o času dohoda Poljaka Emila Korytka v Ljubljano. Stanko Vraz nam je sporočil leto 1837., a Kolberg je trdil, da je bil Korytko radi političnega prestopka l. 1834. ali 1835. interniran v Ljubljano.

Sedaj je pač nedvomno, da je pritegniti Vrazu.

Odkod pa potem Kolbergova trditev?

Po zatoru poljske vstaje l. 1831. so poljski svobodnjaki baš iz Galicije preplavljali poljsko zemljo z revolucijskimi brošurami in knjigami. Tiskale so se tajno v Osolinjskega zavodu in 'dijak Emil Korytko jih je mnogo razpečal med levovske knjigarne. To se je razkrilo l. 1833. Začele so se preiskave in Korytko je bil obsojen.

Kakor Korytko je bil že l. 1833. v Levovu zatvorjen Mihael Giersza, a l. 1837. poslan v Kufstein na Tirolsko. Sploh se je tega leta začela s Poljaki nova akcija; tega leta so bili v Kufstein poslani: Ljudevit Kempinski, Marcelli Kropiwnicki, Gaspar Cišglevicz, Štefan Mutkowski, Stanislaw Marinowski, Fortunat Stawnicki, a od leta 1833. je bil že v Kufsteinu Leopold Bia tkowski (Białkowski?).

Pomladansko solnce l. 1848. je raztopilo »črevelj debela železna vrata« groznih zaporov kufsteinskih in Poljaki so zopet dihali dolgo pogrešani vzduh.

Dne 8. aprila l. 1848. so bili že na Dunaju. Večer tega dne — bila je nedelja — se je zbralo v Sperlovi dvorani kakih 300 Slovanov, da bi slišali kabinetni dopis o čeških peticijah, ki ga je mislil čitati poznejši poslanec Trojan. Kabinetni dopis je bil hladno sprejet. Nato so govorili razni Slovani, izražajoč Čehom hvalo in svoje upe o bodočnosti.

Že se je zbor hotel raziti, kar stopi upognjen starček na govorniški oder in v poljskem jeziku spomni mrtvaškega prta ostrolenškega. »Vendar vse ni padlo«, je dejal, »oni, ki jih je premeteni državniški račun zatvoril za mreže kufsteinske, še žive in žive v vaši sredini, kličejo sedaj z vami, med vami, v tej dvorani pozdrave dolgo zaželjeni domovini, ki so jo smatrali za izgubljeno!«

Vsi so zahtevali videti poljske jetnike kufsteinske. Desetero žalostnih upognjenih postav: oko žari se živo, a bled jim je obraz.

Stopijo na oder. Tedaj objame govornik enega izmed njih, postavnega moža srednje velikosti, ki mu je pobelila lase tuga, ne starost, ter vzklikne s tresočim glasom in s solzami v očeh: »Zatiwski, o Zatiwski! Takega Te zopet vidiš Tvoji Poljaki!« Ob teh besedah je govornik padel pred prerano osivelim možem na tla, sklonil svojo glavo do tal in vzkliknil: »V Tebi pozdravljam Poljske na novo vstalo svobodo; v Tebi molim tisoče junakov, ki so pred osemnajstimi leti v najplemenitejšem boju brez ploda prelili svojo kri.«

Globoko ganjen je bil ves zbor in vsako oko se je solzilo.

Zatiwski (Zaliwski?) je bil polkovnik v poljski armadi, eden izmed najodločnejših borilcev za svobodo. V Slovanih l. 1848. je moral tem bolj zbuditi sočutje, ker so se vsi bali — Palacký jim na čelu — ruskega absolutizma.

Deseti jetnik je bil Leopold Kmietowicz, svečenik, ki je bil malo mesecev prej, ker se je udeležil vstaje l. 1846., že na smrt obsojen in ji je ušel le po pomoči svojega škofa. (Prim. zagrebško »Luno« z dne 6. maja l. 1848.)

Kufsteinske ječe so bile pač za hujše krivce. Naš Korytko je očitvidno kaznen zapor prestal v domovini in je bil šele po prestani kazni l. 1837. interniran v Ljubljano. Tu je plodovito deloval kakor njegov rojak Gregorowicz pred l. 1848. in še tega leta v Zagrebu.

Kolberg je sigurno vedel, da je bil Koritko zatvorjen že l. 1833., oz. 1834., tudi, da je bil interniran v Ljubljano, ter je pomotoma oboje spojil.

V samotnem drevoredu.

Na zemljo pretiho sneg pada . . .
 V aleji ob zmrzlem kostanju
 slonita zaljubljenca mlada,
 v očeh jima solnčni sijaj . . .

»Ah, mene je strah te noči!« — . . . Ljubezen, ljubezen, Bog znaj,
 »»Le bliže se k meni privij, kako je zašla sem v ta kraj? . . .
 na prsih se mojih počij, Na zemljo pretiho sneg pada
 krog naju je mraz, a tu maj!« — in pada na ljubljjenca mlada.

Petruška.

